Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

25. jaanuar 2017[1]

Eelotsusetaotlus — Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades — Raamotsus 2002/584/JSK — Euroopa vahistamismäärus — Artikkel 23 — Tagaotsitava üleandmise tähtaeg — Võimalus korduvalt kokku leppida uus üleandmispäev — Tagaotsitava vastupanu tema üleandmisel — Vääramatu jõud

Kohtuasjas C-640/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeal'i (apellatsioonikohus, Iirimaa) 24. novembri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. detsembril 2015, Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses järgmise isiku suhtes:

Tomas Vilkas,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen (ettekandja), kohtunikud M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 20. juuli 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— T. Vilkas, esindajad: M. Kelly, *QC*, M. Lynam, *BL*, *solicitor* B. Coveney, *solicitor* J. Wood ja *solicitor* T. Horan,

Iirimaa, esindajad: E. Creedon, D. Curley ja E. Pearson, keda abistasid S. Stack, *SC*, ja J. Benson, *BL*,

— Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas ja F.-X. Bréchot,

— Leedu valitsus, esindajad: D. Kriaučiūnas, R. Krasuckaitė ja J. Nasutavičienė,

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

— Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Brandon, keda abistas *barrister* J. Holmes,

1 — * Kohtumenetluse keel: inglise.

— Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

olles 27. oktoobri 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus“), artiklit 23.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud Leedu kohtu poolt Tomas Vilkas'e suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruste Iirimaal täitmise raames.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Konventsioon väljaandmise lihtsustatud korra kohta

3 10. märtsil 1995 allkirjastatud konventsiooni Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise väljaandmise lihtsustatud korra kohta, mis on koostatud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel (EÜT 1995, C 78, lk 2; ELT eriväljaanne 19/08, lk 3; edaspidi „väljaandmise lihtsustatud korra konventsioon“), artikli 11 lõige 3 sätestab:

„Kui isiku üleandmist […] ette nähtud tähtaja jooksul takistavad […] asjaomasest pädevast asutusest olenematud asjaolud, teatab mainitud pädev asutus sellest teisele pädevale asutusele. Mõlemad asutused lepivad kokku uue üleandmise kuupäeva. Sellisel juhtumil peab üleandmine toimuma 20 päeva jooksul alates kokkulepitud kuupäevast. Kui ka selle tähtaja möödumisel kõnesolev isik on ikka veel vahi all, tuleb ta vabastada.“

Raamotsus

4 Raamotsuse põhjendustes 5 ja 7 on kirjas:

„(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.

[…]

(7) 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolselt tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib

nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks.“

5 Raamotsuse artikli 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.“

6 Raamotsuse artikkel 12 „Isiku vahi all pidamine“ sätestab:

„Kui isik võetakse vahi alla Euroopa vahistamismääruse alusel, teeb vahistamismäärust täitev õigusasutus otsuse, kas tagaotsitav peaks jääma vahi alla vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusele. Isiku võib igal ajal vabastada kooskõlas vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriikliku õigusega, eeldusel et nimetatud liikmesriigi pädev asutus võtab kõik meetmed, mida ta peab vajalikuks, et vältida isiku põgenemist.“

7 Raamotsuse artikli 15 lõige 1 sätestab:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.“

8 Raamotsuse artikkel 23 „Isiku üleandmise tähtajad“ sätestab:

„1. Tagaotsitav antakse asjaomaste asutuste kokkulepitud päeval võimalikult kiiresti üle.

2. Ta antakse üle hiljemalt kümne päeva jooksul pärast lõppotsuse tegemist Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta.

3. Kui tagaotsitava üleandmist lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul takistavad asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist, võtavad vahistamismäärust täitev ja vahistamismääruse teinud õigusasutus viivitamata teineteisega ühendust ja lepivad kokku uue üleandmispäeva. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

4. Üleandmise võib erandkorras ajutiselt edasi lükata humanitaarsetel põhjustel, näiteks kui on alust arvata, et see ilmselt ohustaks tagaotsitava elu või tervist. Euroopa vahistamismäärus täidetakse, kui nimetatud põhjuseid enam ei ole. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teatab sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja nad lepivad kokku uues üleandmiskuupäevas. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

5. Kui lõigetes 2–4 osutatud tähtaegade möödumisel on isik ikka veel vahi all, vabastatakse ta.“

Iiri õigus

9 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse (European Arrest Warrant Act 2003), põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatavas redaktsioonis, artikli 16 lõiked 1 ja 2 reguleerivad High Court’i (kõrgem kohus, Iirimaa) poolt selliste määruste tegemise korda, milles otsustatakse isikute üleandmine Euroopa vahistamismääruse alusel.

10 Selle seaduse artikli 16 lõige 3A näeb ette, et isik, kelle suhtes on niisugune määrus tehtud, antakse vahistamismääruse teinud liikmesriigile põhimõtteliselt üle hiljemalt kümnendal päeval pärast selle määruse jõustumist.

11 Nimetatud seaduse artikli 16 lõiked 4 ja 5 on sõnastatud nii:

„4) Kui High Court [(kõrgem kohus, Iirimaa)] teeb lõike 1 või 2 alusel määruse ega näe selles ette üleandmise edasilükkamist artikli 18 alusel, siis ta

[…]

b) määrab isiku kinnipidamise kinnipidamisasutuses […] kestusega kuni 25 päeva kuni määruse täitmiseni ning

c) näeb ette, et isik peab ilmuma uuesti High Court'i [(kõrgem kohus, Iirimaa)]:
   i) kui ta ei ole lõike 3A alusel kindlaks määratud üleandmispäevaks üle antud, siis võimalikult kiiresti pärast üleandmispäeva möödumist või
   ii) kui riigi keskasutus eeldab asjaolude tõttu, mis ei sõltu riigist ega asjaomase vahistamismääruse teinud riigist, et kõnealuse isiku üleandmine enne alapunktis i osutatud üleandmistähtaja möödumist ei ole võimalik, siis enne üleandmistähtaja möödumist.

5) Kui isik peab ilmuma lõike 4 punkti c alusel uuesti High Court'i [(kõrgem kohus, Iirimaa)], toimib High Court [(kõrgem kohus, Iirimaa)] järgmiselt:

a) kui ta on veendunud, et asjaolude tõttu, mis ei sõltu riigist ega vahistamismääruse teinud riigist, ei antud või – vastavalt olukorrale – ei anta isikut üle lõike 3A kohase üleandmistähtaja jooksul, siis ta
   i) määrab kokkuleppel vahistamismääruse teinud õigusasutusega kindlaks uue üleandmispäeva ja
   ii) määrab isiku kinnipidamise kinnipidamiskohas […] kestusega kuni 10 päeva alates alapunkti i kohaselt määratud kuupäevast kuni määruse täitmiseni,

ja

b) ülejäänud juhtudel vabastab isiku."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Leedu kohus on T. Vilkas'e suhtes teinud kaks Euroopa vahistamismäärust.

13 High Court (kõrgem kohus, Iirimaa) tegi 9. juulil 2015 kaks määrust T. Vilkas'e üleandmiseks Leedu ametiasutustele hiljemalt kümnendal päeval alates nende määruste jõustumisest ehk hiljemalt 3. augustil 2015.

14 Iiri ametiasutused püüdsid T. Vilkas't Leedu ametiasutustele üle anda 31. juulil 2015, kasutades selleks kommertslendu. Puudutatud isiku vastuhaku tõttu see esimene üleandmiskatse nurjus, kuna lennuki piloot keeldus T. Vilkas't seda lendu teenindava õhusõiduki pardale lubamast.

15 High Court (kõrgem kohus, Iirimaa) tegi määruse T. Vilkas'e üleandmiseks Leedu ametiasutustele hiljemalt kümnendal päeval alates 6. augustist 2015. Ka 13. augustil 2015 toimunud uus üleandmiskatse ebaõnnestus puudutatud isiku käitumise tõttu.

16 Minister for Justice and Equality (justiits- ja võrdõiguslikkuse minister, Iirimaa) esitas seepeale High Court'ile (kõrgem kohus, Iirimaa) taotluse lubada korraldada T. Vilkas'e üleandmiseks Leedu ametiasutustele veel üks katse, seekord mere- ja maanteeveo abil. Nimetatud kohus leidis aga 14. augustil 2015, et ta ei ole pädev seda taotlust menetlema, ja tegi määruse T. Vilkas'e vabastamiseks.

17 Minister for Justice and Equality kaebas selle otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

18 Neil asjaoludel otsustas Court of Appeal (apellatsioonikohus, Iirimaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas raamotsuse artikkel 23 näeb ette või võimaldab uue üleandmispäeva kokkuleppimist enam kui ühel korral?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas see on nii mõnes järgmistest olukordadest või kõigis neist, s.o kui tagaotsitava üleandmist artikli 23 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul on juba takistanud asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist, mistõttu liikmesriigid on kokku leppinud uue üleandmispäeva, ning need asjaolud

— on püsivad;

— on lakanud ja seejärel korduvad või

— on lakanud ja ilmnevad uued sellised asjaolud, mis takistasid või võivad takistada tagaotsitava üleandmist uuest kokkulepitud üleandmispäevast lähtuva kohustusliku tähtaja jooksul?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

19 Esitatud küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse artiklit 23 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus ja vahistamismääruse teinud õigusasutus, niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav, lepivad raamotsuse artikli 23 lõike 3 alusel kokku uue üleandmispäeva, kui tagaotsitava korduv vastupanu on takistanud tema üleandmist kümne päeva jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva.

20 Seoses sellega tuleb märkida, et raamotsuse artikli 15 lõige 1 näeb üldiselt ette, et vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb otsuse tagaotsitava üleandmise kohta „käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel".

21 Mis konkreetsemalt puutub üleandmismenetluse viimasesse etappi, siis raamotsuse artikli 23 lõige 1 näeb ette, et tagaotsitav antakse võimalikult kiiresti üle asjaomaste asutuste vahel kokkulepitud päeval.

22 Seda põhimõtet on täpsustatud raamotsuse artikli 23 lõikes 2, mis sätestab, et tagaotsitav antakse üle hiljemalt kümnendal päeval pärast Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta lõppotsuse tegemist.

23 Liidu seadusandja lubas siiski teha sellest normist teatavad erandid, nähes ette ühelt poolt, et asjaomased ametiasutused lepivad kokku uue üleandmispäeva teatavatel raamotsuse artikli 23 lõigetes 3 ja 4 määratletud olukordades, ja teiselt poolt, et tagaotsitava üleandmine toimub sellisel juhul kümne päeva jooksul pärast uut kokkulepitud kuupäeva.

24 Täpsemalt sätestab raamotsuse artikli 23 lõike 3 esimene lause, et kui tagaotsitava üleandmist raamotsuse artikli 23 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul takistavad asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist, siis lepivad vahistamismäärust täitev ja vahistamismääruse teinud õigusasutus kokku uue üleandmispäeva.

25 Seega selgub, et raamotsuse artikli 23 lõige 3 ei piira sõnaselgelt nende uute üleandmispäevade arvu, milles asjaomased ametiasutused võivad kokku leppida, kui tagaotsitava üleandmine osutub ette nähtud tähtaja jooksul vääramatu jõu tõttu võimatuks.

26 Samas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et raamotsuse artikli 23 lõike 3 esimene lause viitab sõnaselgelt vaid ühele olukorrale, milles tagaotsitava üleandmine osutub vääramatu jõu tõttu võimatuks „[raamotsuse artikli 23 lõikes 2] sätestatud tähtaja jooksul“ ehk „hiljemalt kümne päeva jooksul pärast lõppotsuse tegemist Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta“.

27 Sellest tulenevalt tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus raamotsuse artikli 23 lõike 3 esimeses lauses sätestatud normi kohaldatavusest olukordadele, milles vääramatu jõu esinemine selle tähtaja möödumisest hilisemal kuupäeval on muutnud võimatuks tagaotsitava üleandmise kümnepäevase tähtaja jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva.

28 Sellega seoses tuleb esiteks tõdeda, et raamotsuse artikli 23 lõike 3 grammatilise tõlgendusega ei pruugi selline kohaldatavus olla vastuolus.

29 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 25 märkis, pidi olukorras, kus tagaotsitava üleandmine kümne päeva jooksul pärast raamotsuse artikli 23 lõike 3 kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub vääramatu jõu esinemise tõttu võimatuks, see tingimus, et seda isikut oli võimatu kümne päeva jooksul pärast lõppotsuse tegemist Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta üle anda, olema juba varem täidetud, et oleks üldse võimalik see esimene uus üleandmispäev kindlaks määrata.

30 Teiselt poolt tuleb Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusakti eesmärke, mille osaks säte on (kohtuotsused, 19.12.2013, Koushkaki, C-84/12, EU:C:2013:862, punkt 34, ja 16.11.2016, Hemming jt, C-316/15, EU:C:2016:879, punkt 27).

31 Sellega seoses on oluline meenutada, et raamotsuse eesmärk on karistusõigusrikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õigusalast koostööd, et aidata saavutada liidule püstitatud eesmärk kujuneda vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, tuginedes suurele liikmesriikidevahelisele usaldusele (kohtuotsused, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 28, ja 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 76).

32 Selles kontekstis on raamotsuse artikli 23 eesmärgiks sarnaselt selle otsuse artiklitega 15 ja 17 kiirendada õigusalast koostööd, määrates kindlaks Euroopa vahistamismäärust puudutavate otsuste vastuvõtmise tähtajad, mida liikmesriigid peavad järgima (vt selle kohta kohtuotsused, 30.5.2013, F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 58, ja 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punktid 29 ja 33).

33 Kui aga asuda seisukohale, et vahistamismäärust täitval õigusasutusel ei ole võimalik määrata tagaotsitava üleandmiseks uut tähtaega juhul, kui tema üleandmine kümne päeva jooksul pärast raamotsuse artikli 23 lõike 3 kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub vääramatu jõu esinemise tõttu tegelikult võimatuks, siis tekib sellel õigusasutusel kohustus, mida on võimatu täita, ning see ei aita sugugi kaasa taotletava õigusalase koostöö kiirendamise eesmärgi saavutamisele.

34 Lisaks tuleb raamotsuse artikli 23 lõike 3 tõlgendamisel võtta arvesse ka raamotsuse artikli 23 lõiget 5.

35 Viimati nimetatud säte näeb ette, et kui raamotsuse artikli 23 lõigetes 2–4 osutatud tähtaegade möödumisel on tagaotsitav ikka veel vahi all, vabastatakse ta.

36 Sellest järeldub, et kui raamotsuse artikli 23 lõiget 3 tuleks tõlgendada nii, et selle sätte esimeses lauses sätestatud normi ei saa kohaldada olukorras, kus tagaotsitava üleandmine kümne päeva jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub vääramatu jõu esinemise tõttu võimatuks, siis tuleks see isik sellises olukorras juhtumi asjaoludest sõltumata tingimata vabastada, kui ta on veel vahi all, kuna nimetatud sättes viidatud tähtaeg on möödunud.

37 Seetõttu piiraks see tõlgendus raamotsuses ette nähtud menetluste tõhusust oluliselt ja seega takistaks raamotsusega taotletava eesmärgi täielikku saavutamist, milleks on hõlbustada õigusalast koostööd karistusõigusrikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise tõhusama süsteemi sisseviimisega.

38 Lisaks võidaks nimetatud tõlgendusest lähtudes vabastada tagaotsitav sellistes olukordades, kus selle isiku vahi all pidamise kestuse pikenemine ei tulene mitte vahistamismäärust täitva õigusasutuse hooletusest ja kus selle isiku vahi all viibimise kogukestus ei ole ülemäära pikk, arvestades eelkõige selle isiku võimalikku rolli menetluses viibimises, karistust, mis võidakse sellele isikule mõista, ja vajaduse korral ka ohtu, et isik võib põgeneda (vt selle kohta kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 59).

39 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et raamotsuse artikli 23 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et asjaomased ametiasutused peavad selle sätte alusel kokku leppima uue üleandmispäeva ka siis, kui tagaotsitava üleandmine kümne päeva jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub vääramatu jõu esinemise tõttu võimatuks.

40 Seda järeldust ei sea kahtluse alla ka kohustus tõlgendada raamotsuse artikli 23 lõiget 3 kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 6, mis näeb ette, et igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele (vt selle kohta kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 54).

41 Raamotsuse artikli 23 lõike 3 tõlgendus, mis on toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 39, tähendab, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ei ole tingimata kohustatud tagaotsitavat vabastama, kui ta on ikka veel vahi all ajal, kui tema üleandmine kümne päeva jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub vääramatu jõu esinemise tõttu võimatuks.

42 Siiski, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 37 märkis, ei kohusta see tõlgendus tagaotsitavat vahi all edasi hoidma, kuna raamotsuse artikkel 12 täpsustab, et vahistamismäärust täitev õigusasutus otsustab kooskõlas vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusega, kas tagaotsitav peaks jääma vahi alla, ning et isiku võib igal ajal vabastada kooskõlas selle riigi õigusega, tingimusel et pädev ametiasutus võtab kõik meetmed, mida ta peab vajalikuks, et vältida isiku põgenemist.

43 Selles kontekstis – kui asjaomased ametiasutused lepivad raamotsuse artikli 23 lõike 3 alusel kokku teise uue üleandmispäeva, saab vahistamismäärust täitev õigusasutus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 6 kooskõlaliselt otsustada tagaotsitavat vahi all edasi pidada ainult tingimusel, et üleandmismenetlus viidi läbi piisava hoolsusega ja kui seega ei ole vahi all viibimise kestus ülemäära pikk. Tagamaks, et see tõesti nii on, peab see õigusasutus asjaomast olukorda konkreetselt kontrollima, võttes arvesse kõik tähtsust omavad asjaolud (vt selle kohta kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punktid 58 ja 59).

44 Neil asjaoludel tuleb kindlaks teha, kas vahistamismäärust täitev õigusasutus ja vahistamismääruse teinud õigusasutus peavad raamotsuse artikli 23 lõike 3 alusel uue üleandmispäeva kokku leppima sellises olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav, kus tagaotsitava korduv vastupanu on takistanud tema üleandmist kümne päeva jooksul pärast selle sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva.

45 Selles osas tuleb märkida, et raamotsuse artikli 23 lõike 3 erinevate keeleversioonide vahel on selle sätte esimeses lauses sisalduva normi kohaldamise tingimuste osas teatavad erinevused.

46 Kui nimetatud sätte kreeka-, prantsuse-, itaalia-, portugali-, rumeenia- ja soomekeelsetes versioonides on selle normi kohaldamise eelduseks see, et üleandmist takistab vääratu jõu esinemine ühes asjaomastest liikmesriikidest, siis teised selle sätte keeleversioonid, nagu hispaania, tšehhi, taani, saksa, kreeka, inglise, hollandi, poola, slovaki ja rootsi, viitavad pigem üleandmise võimatusele asjaolude tõttu, mis ei sõltu kummastki asjaomasest liikmesriigist.

47 Samas välistab liidu õiguse normi ühetaolise tõlgendamise vajadus selle, et kahtluse korral käsitletakse õigusnormi teksti isoleeritult, ja nõuab otse vastupidi, et seda tõlgendataks tulenevalt nii seadusandja tegelikust tahtest kui ka tema taotletud eesmärgist, muu hulgas kõikides keeltes koostatud versioone arvestades (vt selle kohta kohtuotsused, 20.11.2001, Jany jt, C-268/99, EU:C:2001:616, punkt 47, ning 19.9.2013, van Buggenhout ja van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, punktid 26 ja 27).

48 Selles kontekstis peab rõhutama, et raamotsuse artikli 23 lõikes 3 kasutatud sõnastus pärineb väljaandmise lihtsustatud korra konventsiooni artikli 11 lõikest 3.

49 Kui viimati nimetatud sätte inglise- ja rootsikeelsed versioonid viitavad asjaoludele, mis ei sõltu asjaomastest liikmesriikidest, siis tuleb tõdeda, et selle sätte hispaania-, taani-, saksa-, kreeka-, prantsuse-, itaalia-, hollandi-, portugali- ja soomekeelsed versioonid osundavad vääramatu jõu esinemisele.

50 Samuti tuleneb selle konventsiooni seletuskirjast, selle erinevates keeleversioonides, et konventsiooni artikli 11 lõikes 3 kasutatud sõnastust tuleb tõlgendada kitsalt, viitavana olukorrale, mida ei olnud võimalik ette näha ning mille tekkimist ei õnnestunud ära hoida. See täpsustus näib viitavat sellele, et konventsiooniosalised soovisid tegelikult viidata vääramatu jõu mõistele sellisena, nagu seda tavaliselt mõistetakse, mida kinnitab ka selles seletuskirjas toodud näidete loetelu.

51 Lisaks viitab raamotsuse vastuvõtmiseni viinud komisjoni ettepaneku (KOM(2001) 522 (lõplik)) seletuskiri selle eri keeleversioonides väljaandmise lihtsustatud korra konventsioonile ja selles esitatakse samad selgitused, mis olid konventsiooni seletuskirjas ja mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis. Komisjoni ettepaneku seletuskirja hispaania-, taani-, saksa-, inglise-, hollandi- ja rootsikeelses versioonis viidatakse koguni sõnaselgelt vääramatu jõu kontseptsioonile, et selgitada mõiste „asjaolud, mis ei sõltu asjaomastest liikmesriikidest“ ulatust.

52 Need erinevad asjaolud näitavad, et erinevates keeleversioonides viimati nimetatud mõiste kasutamine ei tähenda, et liidu seadusandja tahtis muuta raamotsuse artikli 23 lõike 3 esimeses lauses sätestatud normi kohaldatavaks muudele olukordadele kui need, kus tagaotsitava üleandmine on võimatu vääramatu jõu esinemise tõttu ühes asjaomastest liikmesriikidest.

53 Erinevates liidu õiguse valdkondades väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb aga, et „vääramatu jõu“ all tuleb mõista vääramatule jõule tugineva isiku tahtest sõltumatuid ebatavalisi ja ettenägematuid asjaolusid, mille tagajärgi ei oleks kogu rakendatavale hoolsusele vaatamata olnud võimalik vältida (vt selle kohta kohtuotsused, 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, punkt 23; 18.3.2010, SGS Belgium jt, C-218/09, EU:C:2010:152, punkt 44, ja 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, punkt 31).

54 Siiski tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast samuti, et kuna mõistel „vääramatu jõud“ on liidu õiguse eri kohaldamisalades erinev sisu, tuleb selle tähendus määratleda sõltuvalt õiguslikust raamistikust, milles selle tagajärjed peavad tekkima (kohtuotsused, 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, punkt 25; 18.3.2010, SGS Belgium jt, C-218/09, EU:C:2010:152, punkt 45, ja 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, punkt 32).

55 Järelikult tuleb mõiste „vääramatu jõud“ puhul raamotsuse artikli 23 lõike 3 tähenduses võtta arvesse raamotsuse ülesehitust ja eesmärki, et tõlgendada ja kohaldada vääramatu jõu moodustavaid tegureid nii, nagu need tulenevad Euroopa Kohtu praktikast (vt analoogia alusel kohtuotsus, 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, punkt 26).

56 Sellega seoses tuleb meenutada, et raamotsuse artikli 23 lõige 3 kujutab endast raamotsuse artikli 23 lõikes 2 kehtestatud normi suhtes erandit. Seega tuleb mõistet „vääramatu jõud“ raamotsuse artikli 23 lõike 3 tähenduses tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel kohtuotsused, 14.6.2012, CIVAD, C-533/10, EU:C:2012:347, punktid 24 ja 25, ning 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, punkt 37).

57 Lisaks on oluline rõhutada, et raamotsuse artikli 23 lõike 3 sõnastusest tuleneb, et vääramatu jõu esinemine võib olla tagaotsitava üleandmise tähtaja pikendamise põhjenduseks vaid juhul, kui selle vääramatu jõu tõttu on isiku üleandmine ette nähtud tähtaja jooksul „takistatud“. Pelgalt asjaoluga, et nimetatud isiku üleandmine oli lihtsalt raskendatud, ei saa seega põhjendada selle sätte esimeses lauses ette nähtud normi kohaldamist.

58 Selles kontekstis saab tagaotsitava poolt tema üleandmise suhtes osutatud vastupanu küll põhjendatult pidada ebanormaalseks asjaoluks, mis asjaomastest ametiasutustest ei sõltu.

59 Seevastu asjaolu, et teatavad tagaotsitavad osutavad nende üleandmise suhtes vastupanu, ei saa põhimõtteliselt pidada ettenägematuks asjaoluks.

60 Eriti just niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav, kus tagaotsitav on juba esimese üleandmisekatse ajal vastupanu osutanud, ei saa asjaolu, et ta osutab vastupanu ka teise üleandmiskatse ajal, mõistlikult pidada ettenägematuks. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 71 märkis, on see nii ka juhul, kui õhusõiduki piloot keeldub lubamast pardale reisijat, kes käitub vägivaldselt.

61 Mis puutub tingimusse, mille kohaselt saab asjaolu pidada vääramatuks jõuks ainult juhul, kui selle tagajärgi ei oleks kogu rakendatavale hoolsusele vaatamata olnud võimalik vältida, siis tuleb märkida, et asjaomaste ametiasutuste käsutuses on vahendid, mis võimaldavad neil tagaotsitava vastupanu enamasti maha suruda.

62 Nii ei saa välistada, et need ametiasutused kasutavad tagaotsitava vastupanu mahasurumiseks teatavaid sunnimeetmeid siseriiklikus õiguses ette nähtud tingimustel ja isiku põhiõigusi järgides.

63 Samuti on üldiselt võimalik ette näha selliste transpordivahendite valimist, mille kasutamist ei saa tagaotsitava vastupanu tõhusalt takistada. Ka eelotsusetaotlusest ilmneb tegelikult, et sellise lahenduse pakkusidki põhikohtuasjast puudutatud ametiasutused lõpuks välja.

64 Samas ei saa täielikult välistada, et erakorraliste asjaolude tõttu on objektiivselt selge, et asjaomased ametiasutused ei saanud tagaotsitava poolt tema üleandmise suhtes osutatud vastupanu ette näha ning et selle tagajärgi üleandmise suhtes ei olnud, vaatamata kogu nende ametiasutuste poolt rakendatavale hoolsusele, võimalik vältida. Niisugusel juhul on kohaldatav raamotsuse artikli 23 lõike 3 esimeses lauses sätestatud norm.

65 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas põhikohtuasjas on selliste asjaolude olemasolu tuvastatud.

66 Kuivõrd on võimalik, et eelotsusetaotluse esitanud kohus jõuab järeldusele, et põhikohtuasjas tagaotsitava poolt osutatud korduvat vastupanu ei saa käsitada „vääramatu jõuna“ raamotsuse artikli 23 lõike 3 tähenduses, siis tuleb kindlaks teha, kas see järeldus tähendab seda, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ja vahistamismääruse teinud õigusasutus ei pea enam kokku leppima uut üleandmispäeva, kuna raamotsuse artiklis 23 kindlaks määratud tähtaeg on möödas.

67 Kuigi raamotsuse artikli 15 lõige 1 sätestab sõnaselgelt, et vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb raamotsuses määratletud tähtaja jooksul isiku üleandmise kohta otsuse, ei piisa selle sätte sõnastusest selle kindlakstegemiseks, kas Euroopa vahistamismääruse täitmist tuleb jätkata ka pärast nende tähtaegade möödumist, ning eelkõige selle tuvastamiseks, kas vahistamismäärust täitev õigusasutus peab isiku üle andma pärast raamotsuse artiklis 23 ette nähtud tähtaegade möödumist ja kas ta peab vahistamismääruse teinud õigusasutusega selleks kokku leppima uue üleandmispäeva (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 34).

68 Sellega seoses on oluline märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis on õigusalase koostöö „nurgakivi“, tähendab raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt seda, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 36).

69 Seega arvestades esiteks seda, et Euroopa vahistamismääruse täitmise kohustus on raamotsusega kehtestatud süsteemis keskse tähtsusega, ja teiseks seda, et raamotsuses puudub mis tahes otsene viide selle kohustuse ajalisele piiratusele, ei saa raamotsuse artikli 15 lõikes 1 ette nähtud normi tõlgendada nii, et pärast raamotsuse artiklis 23 ette nähtud tähtaegade möödumist ei saa vahistamismäärust täitev õigusasutus enam vahistamismääruse teinud õigusasutusega uut üleandmispäeva kokku leppida või et vahistamismäärust täitev liikmesriik ei ole enam kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitmist jätkama (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 37).

70 Veel on oluline tõdeda, et kuigi liidu seadusandja täpsustas raamotsuse artikli 23 lõikes 5 sõnaselgelt, et kui artikli 23 lõigetes 2–4 osutatud tähtaegade möödumisel on tagaotsitav ikka veel vahi all, tuleb ta vabastada, siis ei andnud seadusandja nende tähtaegade möödumisele mingeid muid tagajärgi ega näinud sugugi ette, et see võtaks asjaomastelt ametiasutustelt võimaluse leppida raamotsuse artikli 23 lõike 1 kohaselt kokku üleandmispäev või et see vabastaks vahistamismäärust täitva liikmesriigi kohustusest Euroopa vahistamismäärus täita (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 38).

71 Ka kahjustaks raamotsuse artikli 15 lõike 1 ja artikli 23 tõlgendamine nii, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ei ole pärast raamotsuse artiklis 23 nimetatud tähtaegade möödumist enam kohustatud tagaotsitavat üle andma ega vahistamismääruse teinud õigusasutusega selleks uut üleandmispäeva kokku leppima, raamotsusega taotletavat õigusalase koostöö kiirendamise ja hõlbustamise eesmärki, sest selline tõlgendus võib sundida vahistamismääruse teinud liikmesriiki tegema teise Euroopa vahistamismääruse, et saaks raamotsuses ette nähtud tähtaegade jooksul läbi viia uue üleandmismenetluse (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 40).

72 Eeltoodust nähtub, et üksnes asjaolu, et raamotsuse artiklis 23 ette nähtud tähtajad on möödunud, ei vabasta vahistamismäärust täitvat liikmesriiki kohustusest jätkata Euroopa vahistamismääruse täitmist ja anda tagaotsitav üle ning asjaomased ametiasutused peavad selleks kokku leppima uue üleandmispäeva (vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 42).

73 Sellele vaatamata tuleneb sellises olukorras raamotsuse artikli 23 lõikest 5, et selles artiklis kindlaks määratud tähtaegade möödumisel tuleb tagaotsitav vabastada, kui teda ikka veel vahi all peetakse.

74 Arvestades kõiki ülaltoodud kaalutlusi, tuleb esitatud küsimustele vastata alljärgnevalt:

— Raamotsuse artikli 23 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav lepivad vahistamismäärust täitev õigusasutus ja vahistamismääruse teinud õigusasutus selle sätte alusel kokku uue üleandmispäeva, kui tagaotsitava üleandmine kümne päeva jooksul pärast nimetatud sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub selle isiku poolt

korduvalt osutatud vastupanu tõttu võimatuks, kui need ametiasutused ei saanud seda vastupanu erakorraliste asjaolude tõttu ette näha ning selle tagajärgi üleandmisel ei saanud vaatamata kogu nimetatud ametiasutuste rakendatud hoolsusele ära hoida, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

— Raamotsuse artikli 15 lõiget 1 ja artiklit 23 tuleb tõlgendada nii, et kui raamotsuse artiklis 23 kindlaks määratud tähtajad on möödas, on need ametiasutused endiselt kohustatud kokku leppima uue üleandmispäeva.

Kohtukulud

75 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 23 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav lepivad vahistamismäärust täitev õigusasutus ja vahistamismääruse teinud õigusasutus selle sätte alusel kokku uue üleandmispäeva, kui tagaotsitava üleandmine kümne päeva jooksul pärast nimetatud sätte kohaselt kokku lepitud esimest uut üleandmispäeva osutub selle isiku poolt korduvalt osutatud vastupanu tõttu võimatuks, kui need ametiasutused ei saanud seda vastupanu erakorraliste asjaolude tõttu ette näha ning selle tagajärgi üleandmisel ei saanud vaatamata kogu nimetatud ametiasutuste rakendatud hoolsusele ära hoida, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Raamotsuse 2002/584, muudetud raamotsusega 2009/299, artikli 15 lõiget 1 ja artiklit 23 tuleb tõlgendada nii, et kui raamotsuse artiklis 23 kindlaks määratud tähtajad on möödas, on need ametiasutused endiselt kohustatud kokku leppima uue üleandmispäeva.

Allkirjad